

Dr. A. BATEK:

O MORU NA ČÍNSKÉM VÝCHO-
DĚ A KRYSAČI NA ČE-
SKÉM ZÁPADĚ A HY-
GIENĚ VŠUDE V MĚ-
STECH.

Před nedávnem prolétla novina zpráva, že v Mandžursku vypukl mor. Přenášejí ho blechy a krysy na lidi. Jindy by byla taková zpráva mnoho bluku nenadělala, protože Mandžursko leží až na opáčené straně zeměkoule a tato byla kdysi velká, ohromně velká. Do dneška se však zeměkoule zmenšila tak, že není do Mandžurska od nás dále, než bylo kdysi do Paříže. Ba, ve mnohém ohledu jest tam ještě blíže. Vždyť telegram tam doletí dříve než kdysi se dostala zpráva z Prahy do Plzně. Proto citíme dnes větší soucit s Mandžurci než kdysi, protože jsou ti lidé "naši vlastní kůži blíže," než byli před několika desítkami let. Kdo nám pomůže, kdo nás zachrání? Kdo jiný než kdysi přírodní, která již tolikrát nám pomohla.

Věda tato se svou pomocí se již hlásí. Kyselina chromová a její soli, zvláště dichroman sodnatý, jest účinným prostředkem desinfekce. Dr. Paul Koenig z Bonnu navrhuje, aby se roztokem dichromanu ve vodě polévaly nejen mrtvolky, nýbrž i stáje, krysy díry, obydli a všechna místa, kde mor vzniká. Mrtvola zkomatělá přestane býti pouhou krysou, a nad to krysa jedem chromatovým rychle hyne, jakož i samé bacilly se ubíjejí.

My však nad to chraňme se krysy. Prohlédneme a vyčistíme své sklepy, jichž půda zvláště ve městech krysami jest rozryta. Důry naplníme krysím jedem a zazdíme. Dbejme bedlivě čistoty a hlídme, ať lehkomyšlností svou nezaviníme neštěstí, které by těžce se dalo napravovat.

V Plzni jest zvláště na čase učinit konec tomu krysímu hospodářství. Navštěvují divadla vracející se večer domů, často pořádají honby na krysy klidně se promenují po Ferdinandově třídě, a mne již navštívila krysa v I. patře, až bydlím v tak zv. elegantní čtvrti na říšském předměstí. Prohlédneme-li naše plzeňské sklepy, spatříme je v pravém slova smyslu rozryté krysími dírami. Jest sice pravda, že naše krysa není krysou mandžurskou, a také nemá oněch blech, mor s krysa na lidi přenášejících, ale právě tak jako jest, že není naprosto bez nebezpečí pro nás, a kdyby u nás vypukla epidemie, ať již jakákoliv, budou tyto podzemní tvorové, tvořící komunity mezi našimi obyvateli a stokami, prvními šířiteli jejími. Tu nelze čekat, až městská rada zahájí účinný boj proti krysám po příkladu měst jiných, zvláště německých, zde nutno sáhnouti k své pomoci. To platí nejen pro Plzeň, ale pro všechna česká města. Prohlédneme důkladně své sklepy a při této příležitosti se přesvědčíme, že na tak mnohém odlehlejších místech nalezneme tolik nečistoty nahromaděno, že se tomu podivíme. Nalezeme hromady popela a odpadků různých, které služečné z lenosti, aby jich nemusily vynášeti ven na vůz, ve sklepech pohodily. Nalezeme tu často také stopy po nečistotě jiné, která byla způsobena nedostatečným rozmyslem při stavbě.

Nezapomínejme, že ve sklepech bývají prádělny, a že není všude postaráno o to, aby byl dole záchod. Tu se stává, že osobě dole peroucí se často nechce stále odlihat, obzvláště bydlí-li až v některém z horších pater. Potřeby tělesné nálhají, zvláště máčí-li se stále ruce ve vodu, a tu některý odlehlejší kout sklepů si to odnese.

A časem šlí se ze sklepa puch celým domem. Svádí se to na kanály, které arci jest také čistit děrami krysími.

A když už jsem u prádelen, nemohu nepoukázat na to, že tyto podzemní místnosti jsou zdrojem vlhkosti pro celý dům. Větrání u nich bývá obyčejně zcela nedostatečným a oblaka páry se zdvihají až do vyšších pater a ve sklepech nebývá pro sraženou v drobounkých kapičkách ve vzduchu páru ani na krok vidět. Ale jen zkušenost, do takového sklepa něco dát. Dřeva schnou, železo přerostává, kamen se rozpadne. Do zdi sklep-

ních není možno zarazití hřebík, aby se nevydrobilo kus zdi i s hřebíkem. Latkové přehrazení nejsou a nemohou býti ke zdem připevněny, a k vašemu ublí může každý, který rádo přiležitosti se téměř všeobecně hojně používá. Vlhkost sklepů každou zimou se množí, protože v zimě větrat nedovolí nejdolejší parta, která by, jak praví, zmrazila, což jest konečně pochopitelné. Ale jdete-li i v nejparnější léto a otevřete okna u sklepa, najde se brzy milosrdná ruka, která tento váš onyl "opraví" a okno třeba z venku zavře. Největšími dobrodinci našimi jsou nadějný jinoši, kteří okének u sklepa používají občas za terče ke střelbě, připravují se již z mládí na nový předmět, který mají absolvovati až na školách středních.

Nehledě k tomu všemu, považme, jak zdráva jest v našich podzemních prádělnách a pomysleme, že během své služby musí služka nejméně jednou za týden stráviti celý den v takové lidomorně, do které její paní bojí se vstoupiti a tam dohlédnouti, protože takovou odvahu kdysi zaplatila pořádným nachlazením. Pohyt tento činí do roka nejméně 52 dní v některých domácnostech i obnos dvojnásobný, t. j. plně tři měsíce. Tři měsíce jest již slušný letní byt, letní byt v podzemních dírách v sousedství krysy a zápachů kanálůvých.

Ale nyní uvažme, že v Plzni a v jiných městech v těchto brlohách jsou ubytovány četné rodiny, a že smějí za tu milost, že mají byt zdarma, anebo někde že mají jen několik korun slevy, zametati a řádně čistiti celý třípatrový dům. Byl jsem nedávno v obydlí takovém, kam nikdy nezasvitne slunce, kde teče se zdi, a kde bydlí četná rodina. Zde uprostřed sklepů vlhkosti, ve vzduchu nabitém zárodky choroboplodných, bydlí lidé. Zde přímo do sebe dýchají hrozné morové výpary stokové a pak se divíme, odkud ta neb ona epidemie se pojednou běže? A to nejsou staré baráky, to jsou úplně nové domy, s krásnou fasádou, která stála mnohou tisícovkou. V Praze a předměstích jest již dávno zakázáno bydlet v bytech sklepních. V Plzni takové byty dosud se staví a jinde asi také.

Přijde-li na nás epidemie nějaká, ať již mor či nákaza jiná, padne vina na hlavu naší, že vědomě trpíme ve svém sousedství, ve své bezprostřední blízkosti vedle měst nadzemních ona hrozná, vlhká města podzemní, v níž na nás na všechny číhají nemoci a smrt.

TARAS ŠEVČENKO.

Može najdeťsa divoče
serce, kari oči,
ščo zaplačuť na si dumí,
ja bilše ne choču...
Odu slozu z ocej karich,
i... pan nad panami!
Dumí moji, dumí moji,
leho meni z vami!

Jedna slza z černých divých očí je největší odměnou nejnárodnějšímu básníkovi ukrajinskému, Tarasu Ševčenkovi. Malorusové vzpomínali právě v těchto dnech padlého výročí jeho úmrtí. Chtěli pořádati pietní slavnosti na paměť Ševčenkovu ve velikých rozměrech, ale ruská vláda, boje se politických projevů, je omezila. Stanovisku ruské vlády nelze se konečně divit. Když před více než půlstoletím básníka pro jeho přesvědčení vstřítila do vojenského kábatu, zakázala mu psát a kreslit, poslala ho do nejzapadlejších puvůstek, nemůže přece nyní dovolit, aby bývalý politiký zločinec oslavován byl způsobem, jakým ani králové nejsou oslavováni. Jen na jedno zapomněla: že památka takových básníků, jakým Ševčenko byl, je trvalejší než existence i nejpřísnějších vládních.

Těžko se žilo Ševčenkovi. Narodiv se 25. února r. 1814 jako syn nevolníkův, ztratil brzy matku a nová matka byla mu opravdovou macechou, a jakou se potkávala v pohádkách. Když mu zemřel otec, bylo ještě hůř.

Tažko — važno v sviti žiti
siroti bez rodu,
nema kudi priehliť sja,
choď z hori ta v voľu.

Učil se malířství. Živý a umě-

lecký zájem pro malbu uvedl ho do společnosti malíře Brjulova a jeho prostřednictvím seznámil se s básníkem Zukovským, který měl na něho veliký vliv. Působením Zukovského byl Ševčenko r. 1838 z poddanství vykoupěn, dostalo se mu svobody, po které tolik toužil a které obzvláště svému lidu a své zemi přál. Tehdy u všech národů slovanských horlivě rokováno o slavjanofilství. Kirějevskij a Chomjakov opřeli se filosoficky o ruské pravoslavné. Západní publicisté viděli úkol Slovanstva v úplné svobodě a naprosté rovnoprávnosti všech kmenů slovanských. Ukrajince Ševčenko mohl býti stoupencem jen tohoto názoru. Ale to bylo jeho neštěstím. Byl r. 1846 v Kyjevě zatčen a vřazen jako prostý voják do orenburského pluku. A nyní nastala mu doba dlouhého jedenáctiletého utrpení. Aspoň u mříž přál si v rodném kraji.

O Hospodí,
daj mi choď hljanut
na narod otoj ubohij,
na tuju Ukrajinu!
Ne daj mi zhinut
otut na žužini!

Čísli přátel podařilo se konečně, že byl roku 1857 propuštěn na svobodu. Ale z nové nabyté svobody nešel se dlouho. Zdraví jeho útrapami ve vyhnanství bylo podlomeno. Blouzlil o vlastním statečku v Ukrajině.

Postavil chatu i kimmatu,
sadok — ragozač nasazu,
posižu ja i pochožu
v svojij malečkij blahodati,
ta v odini — samotini
v sadočku budu spočivati.

Ale tento sen života jeho se nevyplnil. Bylo pro Ševčenko vyhlédnuto sice krásné místo pod Kaněvem, ale byl zde — pohřben. (Zemřel 26. února 1861).

Člověk zemřel, ale dílo jeho zde zůstalo, rozsáhlé neveliké, avšak pro svůj obsah ve zhořklé účte chované těmi, pro něž bylo určeno — pro Ukrajince. Neopouje skvělostí zářivých metafor, ale jímá tím, čím jímá slovesný výtvar poezie národní: prostou jednoduchostí básnického výrazu, plastickým zobrazením a myšlenkovou hloubkou. Formou maloruských dum a lidových písní zpívá kobzor Ševčenko o volném životě v slavných dobách kozáctva na Ukrajině, o těžkém poddanství lidu venkovského doby současné, lidu, na který i Bůh zapomíná.

A patriot.....
dočku i telčku odnimaje
u mužika — i Boh ne zpaže,
a može zpaže, ta movčič.

Ukrajina v dobách slávy i utrpení jest předmětem jeho básní, k němuž neustále se vrací. Láska k Ukrajině a vlastnímu národu jest typickým znakem Ševčenkova člověka i Ševčenkova básníka. Ale není to láska člověka — zbožňujícího bezmýšlně předmět své lásky, nýbrž člověka, který dobře zná slabé stránky svého národa a dovede je vytknout i slovy nejostřejšími.

I dobre robljať, ščo knujut
na ruki dobriji kajdani,
ta čarki v ruki ne dajut
abo nožu, a to v zaranni
harnenko z lieha b napilja',
a potom z žalu zaridali,
ta batka—matir' prokljali...

Z politických a ethnografických poměrů vysvětluje se jeho antagonismus ruský.

Věřící křesťan Ševčenko dobře rozeznával křesťanství čisté, hlásající bratření všech lidí, od křesťanství, jež učinili lidé prostředkem k dosažení sobeckých cílů.

Za kohož Ti rozpinav sja,
Christe, Sine božij?

pered obrazom Tvojim
neutomimiji pokloni
za kražu, za vijnu, za krov;
ščoob bratnju krov proliti,
prosjat,
a potom v dar Tobí prinosať,
z požaru vkradenij pokrov...

Che, aby Slované stali se bratřími a takovými kacíři jako Hus.

A ja niškom
bohu pomolu sja.

ščoob usi Slavjane stali
dobrími bratami
a sinami sonca pravdi
i eretikami
otakimi, jak Konstanskij
eretik velikij...!
Mir míroví podarujut
i slavu vo víki!

Na konec citujeme ještě výrok Ševčenkův o nejpřednější povinnosti básníka, chce-li býti dobrým spisovatelem: "Otak to, bratija moja, vozljublennaja, ščoob znat' ljudij, to treba počít z nimi. A ščoob jich spisovat', to treba samomu stat' čolovikom, a ne marnotratnikom čornila i papiru."

Básnické spisy Ševčenkovy vydány pod titulem "Kobzar". Poslední dvoudílné vydání z roku 1908 kritikým apparatusem opatřil Ivan Franko. Připravili se Malorusové k jubileu svého básníka dokonale.

Kansaský lékař píše.

Wichita, Kans., 6. prosince 1909.
Dr. Peter Fahrney & Sons Co.,
Chicago, Ill.

Pánové:—

Obdržel jsem před několika dny vaši stvrzenku, že jste dostali moji objednávku Hoboka, ale lék mně ještě nepřišel.

Z přiložené navštívenky jste viděli, že jsem lékař v praxi. Možná, že vaše pravidla mne vyloučí, abych z té příčiny byl vaším jednatel. Právím nicméně, že nebudu překážeti práci jiných jednatelů, jež máte a že nemám pro dávati Hoboka jako nějakou kupceckou věc. Provozují lékařskou praxi 37 roků a užíval jsem vašeho Hoboka ve své rodině a také i v rodinách svých příbuzných.

Mlýkl jsem o starém Dr. Fahrneyovi, o jeho proslulosti a léku před léty.

Až budete lék poslati, pošlete ho po expressu, neboť po nákladním vlaku by se mohl v tuto roční dobu zdržeti.

Doufaje, že hořejší uspokojí, — jsem váš oddaný

C. W. Goodrich, M. D.

Jest to povzbuzující setkání se časem s lékařem, jež jsou dosti upřímní, aby uznali zásluhu nějakého vlastnického léku, když jsou přesvědčeni, že taková zásluha skutečně tu jest. — Dra. Petra Hoboka, starý dobrou vyzkoušený bylinný lék, stal se známým po celém světě pro své výtečné zásluby. Nelze ho koupiti v lékárnách. Zvláštní jednatel ho lidem dodává. Píšte majiteli Dr. Peter Fahrney & Sons Co., 19—25 So. Hoyne ave., Chicago, Ill.

OZNÁMENÍ.

Na žádost mnohých našich příznivců v Nebraska, Wisconsinu a Minnesotě a Texasu, již v posledních měsících vstoupili do zápasu o ceny, bude kontest odložen do příštího podzimu.

Vyd. Spol. Pokroku Záp.

OZNÁMKOVÁ KANCELÁŘ.

Obstarávám a přijímám oznámky do všech českých, slovanských, polských a chorvatských časopisů v Americe. Jsem výhradní oznámkový zástupce těchto časopisů. Po dání Vám všechny informace, týkající oznamovatelům a obchodníkům, kteří si přejí oznamovat. Obkající se výhod, kteréž se posky starávám překlady do všech řečí. Pošli Vám seznam všech mezi slovanských časopisův na požádání.

Alois J. Bankař,
115 Dearborn Str.,
Chicago, Illinois.

GREELEY, COLORADO ZAVOD-
NOVANÉ POZEMKY.

Brambory, cukrovka, alfalfa a pšenice daří se výborně. Za velmi sníženou cenu. National Investment Co., 582 Brandeis Bldg.
29-12C

Velký výběr

dobrých a laciných nevzdálaných pozemků, jakož i farám v Minnesotě, Wisconsinu, Michiganu a Kanadě. Ve velkém vzdálenosti od velkých měst St. Paul a Minneapolis. Dosud dobrá příležitost ku koupi dobré a laciné půdy. Píšte na: F. B. MATLACH, český poemkový jednatel, 370 Robert St., St. Paul, Minnesota. 34-41P

Multiply Your Profits With
This Proved Farm Power

Vy jste uložili jistě peníze do svých farmerských strojů jako: odstředivky, mlýnku, drolíce, pumpy. Aby se vám vyplatily a nejvíce zisku přinesly, musí býti hnány při největší výkonnosti za možné nejnižší ceny.

Léta nejlepší zkušenosti ukazují, že nejvýkonnějším činitelem při strojích na farmě jest

I H C gasolinový stroj

Všechny I H C stroje jsou velice konservativní — na každém stroji jistě se ušetří 10 až 30 procent síly koňské.

I H C stroj je jednoduchý a v součástkách pevný. Dá se velmi dobře čistiti a udržeti v dobrém pořádku. Zaručuje Vám služby, jaké byste marně hledali jinde.

I H C stroje gasolinové jsou ve všech vzorech a velikostech od 1 do 45 H. P. buď vertikální neb horizontální, přenosné nebo nepřenositelné. Nezáleží na tom, jakou práci chcete vykonat. Je pouze jeden I H C stroj, který to vykoná. Navštivte místního I H C obchodníka a vyberte si stroj, který potřebujete. Pracujte pak s ním a ušetříte na čase a na penězích a zvýšíte svůj zisk.

International Harvester Company
of America.

(Inkorporováno.)

CHICAGO,

U. S. A.

"DOMOV"

česká osada v nejurodnějším a nejzdravějším kraji Californie, totiž v severní části proslulého

ÚDOLÍ SACRAMENTO.

Podnebí příjemné a zdravé, bez zimy; nejnižší teplota 30 st. nad nulou. Pěstuje se zelenina i nejméně cenných druhů a všecko možné polotropické ovoce, jakož i pomeranče a citrony. 200—300 stop nad hladinou Útočiště trpících plienými nedahy, srdeční vadou, ženskými nemocemi atd. Vody tekoucí na všech stranách, studnice mléč, palivo zdarma, stavební dříví \$12.00 za tisíc stop. Železnice na místě, elektrické světlo a telefon na každé farmě, město u dveří. Sílka k pohonu všemožných strojů velmi laciná.

"Domov" obsahuje 10,000 akrů veleúrodné půdy a prodá se po nejbližší 4 měsíce koro bez výdělků, od \$20 výše za akr na velmi mírné splátky.

Obšírný popis všech okolností a poměrů v českém spisku, jež pošleme zdarma n požádání. Teď je sníženo jízdné a dostanete se sem velmi lacině. Nenajdete-li vše dle přání, můžete si prohlédnout jiné krajiny na zpáteční cestě.

Obrovská příležitost pro dělníka i bankéře. Hojnost dobře placené práce v polích a zahradách i továrnách v blízkých městech.

Věřte, že naleznete "Domov" opravdovým "Domovem" v krajině, nad níž není lepší n světě. Využijte laciného jízdného na drahách, jež potrvá jen do 10. dubna.

V. PULEC, Hamilton, Cal.

Obezřetní a pro-
zíraví farmaři

a jiní kupují nyní pozemky v pověstné krajině Mareuse blíž Sacramento, California, poněvadž vstoupnutí jich v ceně, jež nevyhnutelně bude následovati obdávání Pan-Amerské výstavy v San Francisku v 1915, přinese jim slušný výdělek, nemluvě ani o dobrém příjmu, jehož může býti docíleno mláčením a pověstným farmařením. Bohatá půda; čisté povětří; výtečné podnebí. Píšte dnes o podrobnosti

Homeseeker's Information Bureau,
1917 Bee Building OMAHA, NEB.

Lee-Glass-Andreesen Hardware Co.

prodává ve velkém
tlačené, vyráběné a lakované plechové náčiní. — Činovaný plech, tiskový plech a kovové zboží. — Odstavné drát, bláhky, nářezkové zboží, blytky, stánek sbrané, náboje a sportovní zboží každého druhu.
9th and Harney Streets. Omaha, Neb.